

НОВІТНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПРОЦЕС МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Новітні технічні можливості, комп'ютеризація шляхів передачі інформації і соціокультурна трансформація формують нову культурну реальність, що характеризується умовами та особливостями розвитку інформаційного суспільства. Людина в таких умовах перебуває під впливом масових інформаційних технологій, а культура формується, як загальна сума людського інформаційного суспільства і його значень.

Специфіка культури інформаційного суспільства зумовлена появою низки характеристик, які належать до сфери міжкультурних комунікацій, а саме : збільшення комунікативного простору і поля формування відносин не обмежених ролями, ритуалами, соціальним статусом; виникнення нових форм соціальної взаємодії, створення нових соціальних груп і субкультур; вікові ролі особистості індивіда при зниженні ролі соціального статусу, переміщення культурного акценту в сторону особистої творчості; велика зовнішня комунікативна активність. Соціальна комунікація в інформаційному суспільстві виконує регулятивну роль у взаємовідносинах між суб'єктами соціуму на всіх його рівнях [1, с. 12-13].

Соціокультурний простір, який піддаючись модернізації виділяє індивідам роль суб'єктів історичних змін, так як вони діють в рамках наявних відносин, стійких суспільних та інформаційно-комунікативних взаємозв'язків, при яких комп'ютеризація та інформатизація суспільства не короткотривала кампанія, а закономірний процес розвитку цивілізації. Поява комп'ютерно-символічних світів і мережевих структур, «інформаційна революція» підтверджують закономірність переходу людства в якісно нову стадію розвитку, що дозволило комунікації стати домінуючим фактором сучасної культури, який впливає на формування всієї системи духовних цінностей і потреб людства [2, с. 14-18].

Технологізація існування людини, віртуалізація простору змінює канали передачі досвіду, можливості адаптації людини до нових умов, перспектив творчої самореалізації. Доступ до інформації широких мас, можливість її інтерпретації, а також сама комунікація формує принципово нові соціальні групи, причому ці групи просторово (географічно) не обмежені, абсолютно добровільні, і в них переважають горизонтальні зв'язки. Поштовхом для формування таких груп стали Інтернет-сайти та Інтернет-форуми, які дозволяють створювати групи з будь-якими освітніми, віковими і професіональними характеристиками [3, с. 185-187].

Без сумнівів, віртуальний простір є більшою мірою відображенням звичайної реальності, проте в ньому соціокультурні феномени «звичайної» реальності опосередковані електронними технологіями спілкування та обміну інформацією. Зараз головною тенденцією є зближення і переплетення цих двох форм: соціальні і культурні взаємозв'язки, які виникають в

Інтернеті, все активніше впливають на реальне життя. Одночасно з цим Інтернет стає все більш точним продовженням цього життя. Соціальних груп і субкультур, не представлених в Інтернеті, стає все менше. Цінність віртуальної реальності в тому, що вона може взаємодіяти з усіма іншими реальностями і при цьому існувати автономно. Із цього випливає, що в створенні майбутнього можливості віртуальної комунікації не обмежені. Вона відкриває широкі перспективи розвитку людини, що розуміє багатство реальності і свою включеність в неї, право вибору інформації і форм комунікації. Комп'ютерна віртуальна реальність, яка формується за допомогою технічних засобів, при цьому залежно від контексту і цілі створення може виступати як певне об'єктивне інформаційно-комунікативне середовище, як художньо-естетичний простір і особливий тип соціокультурного простору [4, с. 81-82].

Без сумнівів, виникнення нового інформаційного простору різко змінить ситуацію обміну інформацією між різними суб'єктами міжкультурних відносин. Тісні комунікативні зв'язки, тенденції до інтеграції завойовують все більші масштаби і значення, характеризуючи явища сучасної соціальної реальності. При цьому постає потреба у виробленні загальних правил і «мови» такого спілкування.

Сучасна інформаційна революція може стати потужним позитивним чинником впливу на результати міжкультурної комунікації, менталітет людей, етносів, народів, цивілізацій, на мотивацію їхніх дій і поведінку, актуалізуючи етнічну ідентичність. Це породжує необхідність комплексного філософського аналізу взаємодії двох фундаментальних основ сучасного соціокультурного процесу – інформаційної революції та етнокультурного відродження.

Сьогодні спостерігається інтенсифікація міжетнічних конфліктів як безпосередніх, так і опосередкованих засобами масової комунікації. Візуальне переважає над словесним, дія відбувається через чуттєве занурення, стимулювання емоційної потреби в цьому культурному продукті. Відбувається селекція чужих зразків діяльності в різних сферах комунікації, інформаційний відбір і вибір, при якому людина неминуче потрапляє в орбіту інформаційного поля міжкультурних контактів. Під інформаційним колом міжкультурних контактів слід розуміти той простір, в якому діють носії інформації, здатні створювати і відтворювати її.

Зміни, які називаються впливом інформаційної революції, приводять не до знищення етнічних компонентів культури, а навпаки до їхньої активної актуалізації і пристосування етнічних структур до нових комунікативних умов.

Інформаційне поле виступає, як деяка загальна основа, в яку одночасно занурюються всі локальні традиційні культури, причому умовами спілкування стають певні закони цього інформаційного простору. Це вимагає формування у представників різних культур вміння жити за законами згаданого інформаційного простору, зберігаючи при цьому власну самодостатність. Сучасній людині потрібно навчитись відбирати інформацію і необхідні елементи з інших культур, щоб це не заважало її персональній і етнокультурній ідентичності, що дозволить конструювати міжкультурні комунікації як результативний досвід спілкування і отримання нових знань [5, с. 159-166].

Зважаючи на це, постає проблема, вирішень якої може бути дуже багато, проте всі вони будуть виражатись у забезпеченні вільного доступу кожної людини до всього багатства інформації, а отже і всього багатства

культури. Тим самим забезпечується збереженість і самої культури, тому що тільки об'єднуючись із своїми користувачами, вона стає культурою в повному значенні цього слова, здобуває адекватну форму свого існування. Право на культуру тим і відрізняється від права власності, що розповсюджується не на частину (приватна власність), а на всі суспільні багатства, як воно представлено в культурі.

Проте право на культуру може бути реалізовано тільки в суспільстві, в якому культура стає головною умовою включення людини в суспільний зв'язок, основним джерелом його доходу і соціального статусу. Носії етнокультури в даному суспільстві адаптуються вже не один до одного, як комуніканти в межах міжкультурного спілкування, а входять в єдиний інформаційний простір, адаптуючись до нього. Етноси, які включені в глобальні комунікативно-інформаційні мережі, продовжують жити, в основному, в звичному для людської свідомості вимірі і висвітлюють свої цінності та інтереси в локальній системі соціокультурних зв'язків.

А от самий інформаційний простір буквально «змушує» етнокультури вести діалог за своїми правилами і законами, котрі не носять локального (однокультурного) характеру. Процеси глобалізації, які зачепили сферу культурних зв'язків між державами, зробили міжкультурну комунікацію, діалог і полілог культур невід'ємною частиною існування людського суспільства. Культури мов би занурюються в інше зовнішнє середовище, яке пронизує міжкультурні діалоги, створюючи ґрунт для інтегрального діалогу і для закриття його в єдиній інформаційній системі. Культура «розчиняється» в цьому інформаційному просторі. Революція в сфері інформатики і комунікативних засобів створює небачені раніше можливості контакту різних культур. Говорячи про «розчинення культур» слід розуміти цей процес не в значенні втрати нею унікальності, як потоку інформації, а в значенні адаптації і явного консенсусу при взаємодії людей, які представляють багатство різних культур. Інформаційний простір діє на соціокультурну діяльність в цілому. Мета такої діяльності виявляється у скріпленні соціуму і виживають тільки ті суспільні групи, які навчились використовувати свій вільний час організованим спілкуванням [6, с. 5].

Таким чином, виходячи із уявлення про природу інформаційної взаємодії в процесі міжкультурної комунікації, можна зробити висновок про те, що віртуальна комунікація – це, перш за все, комунікація між людьми, збереження інформації – це комунікація між майбутнім і минулим, збір інформації – це дії з її правильної адресації. Передача інформації здійснюється тільки за наявності певного коду, який є установлений між адресатом і адресантом. Існування проблеми пошуку коду і адресата, можна сказати, актуалізують етнічну культурну ідентичність і етнічно забарвлену інформацію. Адресат через інформацію вирішує багато проблем, в тому числі проблеми, пов'язані з ностальгією за духовним корінням (мова, традиції, цінності), а канали комунікації представляють першочерговий односторонній зв'язок, виводять представників етнокультур в середині держави, і тих, що живуть далеко від батьківщини на спілкування. Спостерігається позитивна тенденція, в ході якої реалізується бажання до утвердження етнічної ідентичності за рахунок збереження і культивування своєї самобутності, спілкування з земляками і представниками інших культур [7, с. 100-102].

Зрозуміло, що, не вирішуючи проблем на пряму інформатизація в соціумі докорінно змінює існування тих соціокультурних інститутів, які

організують порядок міжкультурної і міжособистісної взаємодії, управляють механізмами культурного наслідування і зв'язку поколінь.

Різноманітні інформаційні потоки держави представлені сьогодні матеріалами більше ніж п'ятьма тисячами спеціалізованих сайтів у сфері культури. Інформація на веб-сайтах різнопланова: культурного, природничого, наукового, музейного напрямів, проте є і проблеми: недостатньо представлена традиційна народна творчість, етноісторія і етномузика, при тому, що попит на інформацію етнічного характеру постійно зростає.

Рішення цих проблем ставить питання про необхідність інформації, пов'язаної з розвитком етнічної культури. Під час збільшення активності інформаційного обміну між представниками етнокультур в умовах удосконалення технічних засобів комунікації формується новий тип культури, в якому перетворенню підлягають практично всі історично засвоєні форми інформаційної взаємодії.

Новий культурний простір – світ слова, звуку і зображення, що впливає на суспільну свідомість і характер взаємодії між культурами. Глобалізація розширює контакти між людьми, культурами, робить безпрецедентні за динамікою і масштабами обмін інформацією, ідеями, цінностями, способами життя. Визнання багатоманіття культур, ідентичностей не як загрози, а як реальності світу, повинно послужити подоланню бар'єрів.

Відзначимо, що в сучасному світі відбувається зміщення, стирання меж, які колись розділяли «своїх» і «чужих». Категорія «ми» тепер набуває більш широкого значення. У такому контексті глобалізацію та інформаційне суспільство можна охарактеризувати як об'єктивний процес стиснення усього світу, як суб'єктивний процес все більшого розуміння світу як єдиного цілого [1, с. 14-16].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пожусев В.І. Інформаційно-комунікативні технології як один з найважливіших факторів формування суспільства / В.І.Пожусев // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2012.- Вип.49 . – С.12-16.

2. Миронов В. В. Информационное пространство: вызов культуре / В. В. Миронов // Информационное общество. – 2005. – № 1. – С. 14-18.

3. Богуцький Ю. П. Самоорганізація культури: онтологія, динаміка, перспективи : монографія / Ю. П. Богуцький ; Ін.-т культурології АМУ. – К. : Веселка, 2008. – 199 с. : іл. – Бібліогр.: с.– 185-187.

4. Дриккер А. С. «Информационный отбор» и социальная эволюция / А. С. Дриккер // Взаимодействие человека и культуры: теоретико-информационный подход. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 1998. – С. 81-82.

5. Хоц А. Ю. Информационное общество и проблема этнического возрождения // Этнические проблемы современности. Вып. 6. Проблемы культуры межнационального общения и межкультурной коммуникации : матер. 45 науч.-метод. конф. «Университетская наука – региону» (20-21 апреля 2000г.). – Ставрополь: Изд-во СГУ, 2000. – С. 159-166.

6. Дриккер А. С. Эволюция культуры : информационный отбор / А. С. Дриккер. – СПб. : Академический проект, 2000. – С. 5.

7. Берестовская Д. С. Глобализация и культура / Д. С. Берестовская // Культура народов Причерноморья. – 2003. – № 46. – С. 100-102.